

OLIMLAR NIGOHI

ILMIY OMMABOP JURNAL

4-SON 2026-YIL

ISSN 3060-5458

BUXORO -2026

OLIMLAR NIGOHI

ilmiy ommabop jurnal
4-son (2026-yil, mart)

Jurnal 2025-yildan chiqa boshlagan

Buxoro -2026

MUNDARIJA		
4	Oygul Jumayevna Kholmuminova Peculiarities or family, school and community cooperation in environmental legal education	Pedagogika
10	Sunnatov Umid Taxirovich, Mamatxanov Nodirxon Sadridin o'g'li Ommaviy tartibsizliklarni bartaraf etishga jalb qilinadigan bo'linmalarni jismoniy va ruhiy tayyorlashda mavjud muammolar va ularning yechimlari	Huquq
15	Sharofiddinova Zebiniso Sheroz qizi O'quvchilarda sanogen tafakkurni namoyon bo'lishining o'ziga xos xususiyatlari	Psixologiya
19	Olimov Temur Hasanovich, Kenjayeva Gulhayo Alisher qizi Boshlang'ich sinf o'quvchilarida mustaqil fikrlashni rivojlantirishda pedagogik texnologiyalar	Pedagogika
24	Baratova Malika Ulug'bek qizi, Sharipova Sunbula Ahad qizi "Lison ut-tayr" dostonida yetti vodiy talqini	Filologiya
31	Tosheva Gulnora Djuraevna, Eliyeva Ra'no Rustam qizi Bo'lajak muhandislarning dizaynerlik faoliyatini rivojlantirishga oid uslubiy tavsiyalar	Pedagogika
39	Durnazarov Yorqin Shoniyoz o'g'li Ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligi	Pedagogika
42	Kamolova Dinora Sultonmurod qizi, Avezov Sobit Safarovich Montessori ta'limi orqali bolalar rivojlanishidagi innovatsion yondashuv	Pedagogika
50	Allamurodova Gulhayo Panjimurodovna O'quvchilar bilimini baholashning nazariy asoslari	Pedagogika
54	Istaitilloyev Sardor Nusratilloevich Inclusive education and social perspectives towards inclusive education	Pedagogika
57	Shamsuddinova Sohibaxon Biloliddin qizi The social risks of extremist propaganda in the information society	Sotsiologiya
61	Hamroyev Temurbek Jamshid o'g'li Migratsion oilalarda o'sayotgan o'smirlarning ijtimoiy muhitga integratsiyalashuvi va psixologik moslashuvi	Psixologiya
68	Shokirov Mubin Rustamovich, Ergasheva Iroda Qosimovna O'zbekiston respublikasida inson huquq va erkinliklarini ta'minlashning ijtimoiy-siyosiy va huquqiy asoslari: shakllanishi, rivojlanish bosqichlari va zamonaviy tendensiyalar	Huquq
72	Shamsuddinova Sohibaxon Biloliddin qizi The importance of cultural awareness in language teaching among uzbek students	Filologiya
76	Kholmuminova Aziza Zafar kizi Teaching moral values through the application of innovative pedagogical technologies	Pedagogika
79	Ziyodullayeva Shohsanam Ubaydullayevna "O'zbek bolalar adabiyotida adabiy ertaklarning shakllanishi va rivojlanish bosqichlari"	Filologiya
82	Akramqulova Mohira Sherali qizi Ta'lim jarayonida o'quvchilarni ijtimoiy faollikka yo'naltirish metodikasining evolyutsiyasi va tarbiyaviy samaradorligi tahlili	Pedagogika
85	X. Qilichova, Asadova Marjona Ahmad qizi Maktabgacha yoshdagi bolalarda nutq madaniyatini shakllantirishning	Pedagogika

	nazariy asoslari	
90	Ochilova Farida Soliyevna Oliy ta'lim muassasalarida aralash ta'lim modelini joriy etishning pedagogik samaradorligi va innovatsion imkoniyatlari	Pedagogika
94	Ilxamova Diana Ikromovna O'smir yoshdagi o'quvchilarda tolerantlikni rivojlantirishning psixologik mexanizmlari	Psixologiya
100	Namozov Baxrom, Ibrohimov Anvarjon Nurullayevich 7-sinf o'smirlarida emotsional barqarorlikni rivojlantirishda maktab psixologining roli	Psixologiya
105	Yusupova Rayona Bahromjon qizi Missionerlik va prozelitizmning siyosiy-ijtimoiy xavfi	Sotsiologiya
108	Hafizov Diyorbek Shaxsga doir ma'lumotlar tushunchasi va himoyasi	Huquq
117	Murodov Shomurod Shahobiddinovich Fanlararo loyihalar tushunchasining pedagogik mohiyati va ta'lim jarayonidagi o'rni	Pedagogika
121	Nasrullayeva Sohiba Sharofovna Kompetensiyaviy yondashuvning pedagogik mohiyati va ta'lim jarayonidagi metodologik ahamiyati	Pedagogika
125	Nazarova Gulira'no Xamidovna Neyro-lingvistik dasturlash (nlp) texnologiyalarining pedagogik mohiyati va yozma ishlarni baholashdagi o'rni	Pedagogika
129	Toshpo'latova Gulniso Rajab qizi, Baxtiyorova Zarnigor Alisher Qizi Zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida ta'lim sifatini oshirish	Pedagogika
133	Nabiyev Muhriddin Baxtiyor o'g'li O'zbekiston ekologik qonunchiligida barqaror rivojlanish tamoyillarining huquqiy ifodasi	Huquq
137	Xamroyev Mansur Choriyevich, Migrantlar bilan ishlashning ijtimoiy-psixologik muammolari	Psixologiya
143	Mamatqulov Akbarjon Raim o'g'li, Raqamli texnologiyalar sharoitida texnika talabalarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish	Pedagogika
148	Mamatrayimov Jumanazar Mamatmurod o'g'li The impact of peers and social media on adolescents' psyche in relation to destructive religious ideas	Psixologiya
153	Toshmamatova Umida O'ktam qizi Semantic and etymological features of ethnically motivated place names in uzbek and english	Filologiya

Yusupova Rayona Bahromjon qizi
Farg'ona Davlat Universiteti talabasi
E-mail: Yusupovarayyona13006@gmail.com

MISSIONERLIK VA PROZELITIZMNING SIYOSIY-IJTIMOY XAVFI

Annotatsiya. Ushbu maqolada missionerlik va prozelitizm hodisalarining mohiyati, ularning zamonaviy jamiyatdagi o'rnini hamda siyosiy-ijtimoiy xavf omili sifatidagi ta'siri ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Tadqiqot davomida mazkur jarayonlarning diniy erkinlik bilan bog'liqligi, biroq ayrim holatlarda ijtimoiy barqarorlikka tahdid soluvchi omilga aylanishi yoritilgan. Shuningdek, missionerlik va prozelitizmning milliy identitet, madaniy qadriyatlar va ijtimoiy munosabatlarga ko'rsatadigan salbiy ta'siri asoslab berilgan. Maqolada ushbu faoliyatning siyosiy maqsadlarda qo'llanishi ehtimoli ham ko'rib chiqilib, davlat va jamiyat oldida turgan muhim vazifalar belgilangan. Natijada muvozanatli yondashuv, diniy bag'rikenglikni rivojlantirish va ijtimoiy xavfsizlikni ta'minlash zarurligi haqida xulosalar chiqarilgan.

Kalit so'zlar: missionerlik, prozelitizm, diniy erkinlik, ijtimoiy barqarorlik, siyosiy xavf, diniy nizolar, milliy identitet, globallashuv, ma'naviy tahdid, diniy bag'rikenglik

Abstract. This article analyzes the essence of missionary activity and proselytism, their role in modern society, and their impact as factors of socio-political risk. The study highlights the relationship between these phenomena and religious freedom, while also emphasizing that in certain contexts they may pose a threat to social stability. Furthermore, the negative effects of missionary activity and proselytism on national identity, cultural values, and social relations are examined. The article also considers the potential use of these activities for political purposes and outlines key challenges faced by both the state and society. As a result, conclusions are drawn regarding the necessity of a balanced approach, the promotion of religious tolerance, and the strengthening of social security.

Key words: missionary activity, proselytism, religious freedom, social stability, political risk, religious conflicts, national identity, globalization, spiritual threat, religious tolerance

Аннотация. В данной статье анализируются сущность миссионерской деятельности и прозелитизма, их роль в современном обществе, а также их влияние как факторов социально-политического риска. В исследовании раскрывается взаимосвязь данных явлений с религиозной свободой, при этом подчеркивается, что в определённых условиях они могут представлять угрозу социальной стабильности. Кроме того, рассматривается негативное воздействие миссионерства и прозелитизма на национальную идентичность, культурные ценности и общественные отношения. В статье также анализируется возможность использования данных процессов в политических целях и определяются важные задачи, стоящие перед государством и обществом. В результате сделаны выводы о необходимости сбалансированного подхода, развития религиозной толерантности и обеспечения социальной безопасности.

Ключевые слова: миссионерская деятельность, прозелитизм, религиозная свобода, социальная стабильность, политический риск, религиозные конфликты, национальная идентичность, глобализация, духовная угроза, религиозная толерантность.

Kirish. Missionerlik va prozelitizm zamonaviy globallashuv jarayonida keng muhokama qilinayotgan dolzarb ijtimoiy-siyosiy masalalardan biridir. Ushbu hodisalar diniy e'tiqodlarni boshqa jamiyatlarga yoyish, yangi tarafdorlar jalb qilish va ma'naviy ta'sirni kengaytirishga qaratilgan faoliyat sifatida talqin etiladi. Biroq, mazkur jarayonlar har doim

ham faqat diniy-ma'rifiy xarakterga ega bo'lmay, ayrim hollarda siyosiy maqsadlar bilan ham uyg'unlashadi. Natijada ular jamiyatda ijtimoiy muvozanatning buzilishi, madaniy qadriyatlarning yemirilishi va diniy nizolarning kuchayishiga sabab bo'lishi mumkin.

Ayniqsa, ko'p millatli va ko'p konfessiyali jamiyatlarda missionerlik faoliyati ijtimoiy barqarorlikka tahdid soluvchi omil sifatida namoyon bo'ladi. Prozelitizm esa mavjud diniy e'tiqod vakillarini boshqa din yoki o'qimlarga o'tkazishga qaratilgan bo'lib, bu jarayon ko'pincha ijtimoiy keskinlikni kuchaytiradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bunday faoliyatlar ayrim hollarda siyosiy kuchlar tomonidan geosiyosiy ta'sir vositasi sifatida ham qo'llaniladi. Shu bois, missionerlik va prozelitizmning siyosiy-ijtimoiy xavfini ilmiy asosda o'rganish muhim ahamiyat kasb etadi.

Adabiyotlar sharhi. Missionerlik va prozelitizm masalasi bo'yicha ilmiy adabiyotlarda turli yondashuvlar mavjud. Ko'plab tadqiqotchilar bu hodisalarni diniy erkinlik doirasida ko'rib chiqsa, boshqalar ularni ijtimoiy xavf sifatida baholaydi. Xususan, zamonaviy tadqiqotlarda missionerlik faoliyatining madaniy transformatsiya jarayonlariga ta'siri alohida ta'kidlanadi. Tadqiqotlarga ko'ra, missionerlik mahalliy an'analar va qadriyatlarning o'zgarishiga olib kelib, milliy identitetga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin [1; 200].

Ba'zi ilmiy ishlarda prozelitizm jamiyat ichida diniy bo'linishlarni kuchaytiruvchi omil sifatida baholanadi. Ayniqsa, diniy jihatdan zaif yoki iqtisodiy jihatdan nochor qatlamlar prozelitizm ta'siriga tezroq berilishi mumkinligi qayd etiladi. Bu esa jamiyatda ijtimoiy tengsizlik va norozilik kayfiyatining ortishiga sabab bo'ladi. Ayrim mualliflar prozelitizmni "yumshoq kuch" (soft power) instrumenti sifatida talqin qilib, uni siyosiy manfaatlar bilan bog'laydi [2; 120].

Shuningdek, ilmiy manbalarda missionerlik faoliyatining moliyaviy va tashkiliy jihatlari ham o'rganilgan. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ayrim missionerlik tashkilotlari kuchli moliyaviy manbalarga ega bo'lib, bu ularga keng miqyosda ta'sir o'tkazish imkonini beradi. Natijada diniy faoliyat siyosiy va iqtisodiy manfaatlar bilan chambarchas bog'lanib ketadi [3; 15].

Boshqa tadqiqotlarda esa davlat va din munosabatlari kontekstida missionerlik va prozelitizm masalasi ko'rib chiqiladi. Bu yondashuvga ko'ra, davlat diniy erkinlikni ta'minlash bilan birga, ijtimoiy barqarorlikni saqlash uchun ushbu faoliyatni tartibga solishi lozim. Aks holda, diniy raqobat keskinlashib, ekstremistik kayfiyatlar paydo bo'lishi mumkin [4, 224].

Umuman olganda, adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, missionerlik va prozelitizm ko'p qirrali hodisa bo'lib, uning ijobiy jihatlari bilan bir qatorda, jiddiy siyosiy va ijtimoiy xavflari ham mavjud.

Metodologiya. Mazkur tadqiqotda missionerlik va prozelitizmning siyosiy-ijtimoiy xavfini o'rganish uchun kompleks yondashuv qo'llanildi. Tadqiqot metodologiyasi sifatida sifat tahlili (qualitative analysis), taqqoslash (comparative method) va tizimli yondashuv (systematic approach) asos qilib olindi.

Birinchidan, mavjud ilmiy adabiyotlar va maqolalar kontent tahlil qilindi. Bu orqali missionerlik va prozelitizmga berilgan turli ilmiy ta'riflar, ularning shakllari va oqibatlari o'rganildi. Ikkinchidan, tarixiy-taqqoslash usuli yordamida turli davrlar va hududlarda missionerlik faoliyatining ijtimoiy-siyosiy ta'siri solishtirildi. Bu usul orqali mazkur hodisaning evolyutsiyasi va zamonaviy shakllari aniqlashtirildi.

Shuningdek, ijtimoiy jarayonlarni tahlil qilishda induktiv va deduktiv metodlardan foydalanildi. Induktiv yondashuv orqali konkret holatlardan umumiy xulosalar chiqarildi, deduktiv usul yordamida esa nazariy qarashlar amaliy misollar asosida tekshirildi.

Tadqiqotda shuningdek, normativ-huquqiy hujjatlar va davlat siyosati ham tahlil qilindi. Bu orqali missionerlik va prozelitizmga nisbatan davlatlarning yondashuvi, ularni tartibga

solish mexanizmlari o'rganildi. Natijada ushbu faoliyatning siyosiy va ijtimoiy xavf darajasini aniqlash imkoniyati yaratildi.

Natijalar. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, missionerlik va prozelitizm jamiyatda bir qator salbiy oqibatlariga olib kelishi mumkin. Eng avvalo, bu jarayonlar diniy ziddiyatlarning kuchayishiga sabab bo'ladi. Ayniqsa, turli konfessiyalar o'rtasida raqobat kuchayib, ijtimoiy barqarorlik izdan chiqishi mumkin.

Bundan tashqari, missionerlik faoliyati mahalliy madaniyat va an'analarning zaiflashishiga olib keladi. Natijada milliy identitetga putur yetishi kuzatiladi. Prozelitizm esa jamiyat ichida bo'linishlarni kuchaytirib, oila va jamoa darajasida ham nizolarni yuzaga keltiradi.

Tadqiqotlar shuningdek, ushbu faoliyatlar ayrim hollarda siyosiy maqsadlarda foydalanilishini ham ko'rsatdi. Bu esa davlat suvereniteti va ijtimoiy xavfsizlik uchun jiddiy tahdid hisoblanadi [5, 43].

Muhokamalar. Olingan natijalar missionerlik va prozelitizm masalasiga biryoqlama yondashuv yetarli emasligini ko'rsatadi. Bir tomondan, diniy erkinlik inson huquqlarining muhim qismi hisoblanadi. Shu sababli har bir shaxs o'z e'tiqodini erkin tanlash va targ'ib qilish huquqiga ega. Biroq, bu huquq boshqa shaxslarning huquqlarini buzmasligi va jamiyat barqarorligiga zarar yetkazmasligi lozim.

Ikkinchi tomondan, missionerlik va prozelitizmning nazoratsiz rivojlanishi ijtimoiy muvozanatni buzishi mumkin. Ayniqsa, iqtisodiy jihatdan zaif qatlamlar orasida bu faoliyat tez tarqalishi kuzatiladi. Bu esa ijtimoiy tengsizlikni yanada chuqurlashtiradi.

Shu bois, davlat siyosatida muvozanatli yondashuv zarur. Bir tomondan diniy erkinlik ta'minlanishi, ikkinchi tomondan esa ijtimoiy xavfsizlikni ta'minlash choralari kuchaytirish lozim. Ma'naviy-ma'rifiy ishlarni kuchaytirish, aholi orasida diniy savodxonlikni oshirish ham muhim omillardan biridir.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, missionerlik va prozelitizm murakkab ijtimoiy-siyosiy hodisa bo'lib, u turli xil oqibatlariga olib kelishi mumkin. Ushbu faoliyatning ijobiy jihatlari mavjud bo'lsa-da, uning salbiy ta'sirlari, ayniqsa, siyosiy va ijtimoiy xavf nuqtai nazaridan muhim ahamiyatga ega.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, missionerlik va prozelitizm jamiyatda diniy ziddiyatlar, madaniy o'zgarishlar va ijtimoiy bo'linishlarga sabab bo'lishi mumkin. Shu bilan birga, bu jarayonlar ayrim hollarda siyosiy vosita sifatida ham qo'llaniladi.

Kelgusida ushbu masalani chuqurroq o'rganish, ayniqsa, globalizatsiya sharoitida uning yangi shakllarini tahlil qilish muhimdir. Shuningdek, davlat va jamiyat darajasida profilaktik choralarni kuchaytirish, diniy bag'rikenglikni rivojlantirish va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash dolzarb vazifa bo'lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. Achildiev A., Missionerlik: mohiyat, maqsadlar va oqibatlar, Toshkent islom universiteti nashriyoti, 2017, 200-bet
2. O'tkir Hasanboyev, O'zbekistonda davlat va din munosabatlari, Toshkent islom universiteti nashriyoti, 2014, 120-bet
3. Orolova D., Missionerlik va prozelitizmning siyosiy-ijtimoiy xavfi, Worldly Journals nashriyoti, 2024, 15-bet
4. Shermuhammedov K., Karimov J., Najmiddinov J., Diniy ekstremizm va terrorizmga qarshi kurash asoslari, Movarounnahr nashriyoti, 2016, 224-bet
5. Xomidov F., Dinshunoslikda missionerlik va prozelitizm, Toshkent nashriyoti, 2021, 43-bet